

ברוכים הבאים לכנס קל לזכור

שע"י מכון לאוקמי גירסא ירושלים

אדר תש"פ

לפרטים והצטרפות ר' דוד מילר 0533180125 או בדוא"ל: k3136650@gmail.com

פתחי תשובה: "השכחה היא טבע אנושי:

פתחי תשובה יורה דעה סימן רמב ב

מותר לחלוק עיין (בתשובת רדב"ז החדשות סימן תצ"ה). ועיין (בשאלת יעב"ץ ח"א סימן ה') שהאריך הרבה בזה והמציא עשרה פרטים בענין זה.

ועיין בתשובת חוט השני סימן ר' שגדול אחד התרעם עליו על השגתו על גדולי הקדמונים ומה גם לומר דאישתמיט להו דברי הש"ס והפוסקים והשיב לו שאין ע"ז להתרעם כי כן מצינו במחברים שבכל דור ודור שלא נמנעו להשיג על גדולים שלפניהם וזה הלשון אישתמיטתיה הוא לקוח מהש"ס שכן מצינו כמה פעמים שאמרו על גדולי האמוראים והוא לשון נקיה ודרך כבוד לומר דבאותה שעה נשמט ממנו הדבר ההוא כי השכחה היא טבע אנושית כוללת כל האישים ואין חילוק בין רב למעט ע"ש שהאריך בזה ושם תמצא בקיאות נפלאות. ועיין בספר שתי ידות להגאון מהר"ם די לונזאנו"ו באצבע הרביעי שכתב בזה ענין מושכל:

מה הסיבות לשכחה:

1. ירידה בכל ה'כוחות הטבעיים' וביניהם הזיכרון.

מה הסיבות לשכחה:

1. ירידה בכל ה'כוחות הטבעיים' וביניהם הזיכרון.
2. ריבוי "מידע חדש" ו'גירויים חדשים' דוחק את ה'מידע הישן'.

הסיבה ה'רוחנית' לשכחת התורה:

עירובין נד א':

[גיל אלעזר] אין תלמודו מתקיים בידו וא"ד (*אליעזר) מאי דכתיב ° **מנוח** על הלוחות אלמלי לא נשתבר לוחות הראשונות ^{ס לנ}
 [פי"ז כ. פ"ט] לא נשתכחה תורה מישראל רב אחא בר יעקב אמר * אין כל אומה ולשון שולטת בהן שנאמר ודות אל תיקרי

הסבר הדבר למרן הגר"ש שקאפ:

שערי יושר הקדמה:

ולראשית ההכשרה לזה שיהיה ראוי לקנין תורה, הצריכה תורה תנאים מיוחדים, ותנאי הראשון הוא ה'עמל והיגיעה', כמו שדרשו חז"ל אם בחוקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, ושאר ענינים הדרושים לקנין תורה. ואפשר לבאר על פי זה ענין שבירת הלוחות שלא ראיתי ביאור ענין זה, שבהשקפה ראשונה הוא ענין סתום, היתכן שמשה רבינו ע"ה היה חושב שבשביל שעשו ישראל את העגל, ישארו בלי תורה ח"ו, והיה ראוי לו להמתין מללמדם עד שיתקנו מעשיהם, אבל לא לשברם לגמרי ואח"כ להתנפל לפני ה' לבקש לוחות שניות, והנה חז"ל קבלו שסגולה מיוחדת היתה בלוחות הראשונות, דאמרינן בגמרא עירובין דף נ"ד מאי דכתיב חרות על הלוחות, אלמלא לא נשתברו הלוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, היינו שהיתה סגולה בהם שאם למד אדם פעם אחת, היה 'שמור בזכרונו לעולם', וענין זה הרגיש משה רבינו ע"ה שעלול עי"ז להיות חילול הקודש נורא מאד, שאפשר שיזדמן שיהיה 'איש מושחת ומגואל' במעשים רעים, 'בקי בכל חדרי התורה', ולמד משה רבינו ע"ה ק"ו מקרבן פסח שאמרה תורה וכל בן נכר לא יאכל בו, ולכן מצא משה רבינו ע"ה שראוי שלוחות אלה ישתברו ולהשתדל לקבל לוחות אחרים, היינו דהלוחות הראשונים היו מעשה אלקים כמו גוף הכתב כמו שמפורש בתורה, והלוחות האחרונים היו מעשה ידי אדם כמו שכתוב פסל לך שני לוחות אבנים, וענין הלוחות הוא דבר המעמיד ומקיים שלא יהיו אותיות פורחות באויר, וכיון שהיו מעשה ה' היה עומד לעד, אבל השניות שהיו 'מעשה אדם' אינם מתקיימים רק בתנאים

וגדרים, ותחלת קבלת התורה ע"י משה רבינו ע"ה היתה דמות ואות לכל בני ישראל מקבלי התורה, שכמו שאמר הקדוש ברוך הוא למשה רבינו ע"ה פסל לך שני לוחות אבנים, כמו כן **הוא רמז לכל מקבלי התורה, שיכין כל איש ישראל 'לוחות לעצמו', לכתוב עליהם דבר ה'**, וכפי הכשרתו בהכנת הלוחות, כן תהיה קבלתו, מתחילה וכן גם אח"כ אם יתקלקלו אצלו הלוחות, אז לא תתקיים התורה, ועי"ז לא יהיה מצוי כל כך ענין פחד משה רבינו ע"ה, **שלפי 'ערך מעלת האדם' ביראת ה' ובמדות, שהוא לוח לבבו, לפי ערך זה ינתן לו מן השמים קנין התורה, ואם יפול אח"כ ממדרגתו, לפי ערך זה 'תשכח התורה' ממנו**, וכמו שאמרו חז"ל שכמה ענינים גורמים לשכחת התורה רח"ל, ועל דבר גדול זה אמרו חז"ל לפרש את הכתוב בסיומא של תורה, ולכל היד החזקה שעשה משה לעיני כל ישראל, ולדעתי יש להמתיק בזה מה שדרשו חז"ל בנדריים דף ל"ח על הכתוב פסל לך, לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות, והוא ענין נפלא שלא מצא הקדוש ברוך הוא סיבה אחרת להעשיר את משה רק ע"י פסולת של הלוחות, ועל פי האמור, יש לפרש ענין זה, שעל פי השתנות הכנת הלוחות, ניתן מקום למקבלי תורה לפחוד, לקבל עליהם עול תורה, שהרי על פי זה ראוי לכל באי שערי תורה להפריש את עצמם מכל עסקי העולם, וכדרשם על הכתוב לא מעבר לים הוא, שלא תמצא לא בסחרנים ולא בתגרנים, משא"כ שאם היו הלוחות הראשונים קיימים, שאז היה די לקבוע שעה קלה לתורה, ולעסוק רוב העתים במסחר וקנין, ולענין זה הראה הקדוש ברוך הוא שיהיה משה רבינו ע"ה לאות לכל מקבלי התורה שיזמין ה' להם פרנסתם בתוך עשית הלוחות איזה פסולת שע"ז יתפרנסו.

כמה סוגי זיכרון יש ?

יש שני סוגים של זיכרון:

1. זיכרון מידע.

שמתמקד בעובדות ובידע מפורש. ("זיכרון הצהרתי").

2. זיכרון מיומנות.

שמתמקד בידע מרומז. ("זיכרון פרוצדורלי").

כיצד עובד זיכרון:

זיכרון (של מידע) מורכב משלושה תהליכים:

1. קליטה.

2. אחסון.

3. שליפה (שיחזור).

חלקי הזיכרון:

אחרי שהדברים נקלטים ע"י חמשת החושים, מועברים:

1. זיכרון טווח קצר (זק"ט).

זהו זיכרון לטווח של מספר שניות עד דקות. גודלו מוגבל מאוד ומספר הפריטים שהוא יכול להכיל נעים בין 4-5 ועד 7-8 פריטים.

2. זיכרון טווח ארוך (זא"ט).

זהו זיכרון לטווח לא מוגבל, בעל תכולה לא מוגבלת של פריטים.

תחנת מעבר:

לפי איזה 'גורמים' מחליטה ה'תחנת מעבר' להעביר מזק"ט לזא"ט:

1. קצב פעימות ה'לב'.

2. 'נחוץ וחשוב'.

ודברים 'חסרי ערך' היא משליכה, כדי שלא יהיה למעמסה על האדם.
וזהו ההסבר בדברי הגמ' (שבועות דף מא ב') אמר ליה רבא: כל מילתא דלא
רמיא עליה דאינש - לאו אדעתיה.

מה פועל ה'שינון':

השינון שומר על המידע ומונע 'ממידע מתחרה' לדחוק אותו החוצה.
כאשר יש הפרעה בתהליך השינון, המידע עלול להשכח ולהעלם.

**ולכן המסקנא: אם רוצים לשמור על מידע בזכרון לטווח קצר
כך שניתן יהיה להעבירו לזכרון לטווח ארוך, יש לשנן אותו.**

מסקנות החוקרים:

מתוך הספר 'ללמוד בגדול' מאת שמעון פרוס:

שיטת הזיכרון הבסיסית: חזרות עם מרווחים

השיטה הבסיסית לשיפור הזיכרון וזו הידועה כבר אלפי שנים, היא **השינון**. כשהמוח נדרש "להחליט" איזה מידע להכניס לזיכרון ואיזה לסנן החוצה, הוא "בוחר" משתנה פשוט: **מידת החזרתיות**. כשמידע חוזר על עצמו פעם אחר פעם, זו אינדיקציה שמדובר במידע חשוב, והמוח יבנה אותו כזיכרון לטווח ארוך בצורה עמוקה וחזקה. מנגד, כשמידע מופיע פעם בודדת, כפי הנראה זהו מידע אקראי ולא-חשוב, והזיכרון שלו יהיה חלש ושביר. לכן, כדי לזכור את החומר היטב עלינו לשנן אותו מספר פעמים.

עם זאת, ישנו שינון יעיל וישנו שינון לא-יעיל. **מחקרים קובעים, שכדי שהשינון יהיה יעיל אין צורך לשנן עשרות פעמים, אלא לפרוס את השינון על פני תקופה ארוכה, בתוספת מרווחים משמעותיים בין החזרות. המרווחים בין החזרות צריכים להיות קטנים בתחילה, ולגדול עם כל חזרה. למשל:**

- חזרה ראשונה – יום לאחר הלימוד הראשוני
- חזרה שנייה – ארבעה ימים לאחר הלימוד הראשוני
- חזרה שלישית – שבועיים לאחר הלימוד הראשוני
- חזרה רביעית – חודש לאחר הלימוד הראשוני
- חזרה חמישית – חודשיים לאחר הלימוד הראשוני
- חזרה שישית – ארבעה חודשים לאחר הלימוד הראשוני

זו דוגמה לחזרות במרווחים הולכים וגדלים (מבלי לומר שאלו הם המרווחים האידיאליים). **עלינו לחזור על החומר כמה פעמים, כשהחזרה הבאה צריכה לבוא לאחר שהתחלנו לשכוח את החומר, אך לא לגמרי. המרווח צריך לאפשר למידע לדהות ולהישכח, אך לא לחלוטין. המטרה היא שבחזרה הבאה נתקשה להיזכר במידע, אך עם מאמץ נוכל להיזכר בו.**

אסטרטגיית חזרות עם מרווחים היא אחת המסקנות הבסיסיות במחקר הזיכרון, הנודעת בשם **"אפקט הריווח"**. אסטרטגיה זו היא היסוד לזיכרון עמיד וחזק לטווח הארוך. **כל שאר השיטות הן טובות, אך חזרות עם מרווחים הן היסוד.**

מִרְן הַגֵּר"ש רוזובסקי:

שיעורי ר' שמואל מכות דף י עמוד א:

רבינא אמר כל האוהב ללמד בהמון לו תבואה, והיינו דאמר רבי וכו' ומתלמידי יותר מכולם. הנה הדרך להעמדת תלמידים היא, שטרם למדו עם תלמידיו יעמול בעצמו על הסוגיא עד שיהיו הדברים ברורים ומחוזרים לפניו כשמלה, ואת הבהירות הזו יעביר לתלמידיו, שאל"כ הריהו מעביר להם את "הבלבול" "והערבוביא" שיש לו בתורתו, דו"ק ותשכח. והעיקר להרגילם בסברא ישרה, ותרתוי איכלל בזה, חדא לסבור סברא ישרה, ועוד שלא לומר דבר שאינו ישר, [ואף אם ישאר עי"ז בקושיא - מה בכך, ואין אנו "קבלנים" ליישוב קושיות], והבן.

ויעויין בפירוש המלבי"ם (תהלים עה) על המזמור, כי אקח מועד אני מישרים אשפוט וגו' אנכי תכנתי עמודיה סלה. יעו"ש שפי' כל המזמור על מדת המישרים והיושר שהיא היסוד אשר עליו העולם עומד, ומדת המישרים עצמה היא שמעידה על כך עיין שם. וידוע בשם הגר"ח זצ"ל שקלסיה טובא לפירוש המלבי"ם בזה.

שיטת הסימנים:

שבת קד א'

שנה אתם שם משמעון
ונת פתוח וכולהו ש"ס
דכיוצא באלו ב' אותיות
שהן ב' שעות הוא
דסחייב ח"ק אבל ב'
אותיות שהן שם אחד
לא ופליג ר' יהודה עליה
בהדיא וקתני כי הכותב
ב' אותיות והן שם אחד
חייב . קשיא דר' יהודה
אדר' יהודה ופרקי' היא
דקתני ר' יהודה במתני'
כי הכותב ב' אותיות
סב' שעות הוא שהוא
חייב כגון שם משמעון

מ"ם פתוחה מ"ם סתומה מאמר פתוח מאמר סתום גו"ן כפופה גו"ן פשוטה
נאמן כפוף נאמן פשוט ס"ע סמוך עניים ל"א *סימנין עשה בתורה וקנה
אותה פ' כפופה פ' פשוטה פה פתוח פה סתום צד"י כפופה וצד"י פשוטה
צדיק כפוף צדיק פשוט היינו נאמן כפוף נאמן פשוט הוסיף לך הכתוב
כפיפה על כפיפתו מכאן שנתנה התורה במנוח ראש קו"ף קדוש רי"ש
רשע מאי טעמא מהדר אפיה דקו"ף מרי"ש אמר הקב"ה אין אני יכול להסתכל
ברשע ומאי טעמא מהדר תגיה דקו"ף לגבי רי"ש אמר הקב"ה אם תזור בו
אני קושר לו כתר כמותי ומ"ט כרעיה דקו"ף תלויה *דאי הדר ביה ליעייל
מחלי וליעול בהר מסייע ליה לריש לקיש * דאמר ר"ל מ"ד °אם ללצים הוא יליץ

הייט יו"ד : כתר . הייט קף : לעולם
הבא . הייט למד : מאמר פתוח
ומאמר סתום . יש דברים שנתן רשות
לדורשן ויש שאתה מטוה לסותמן
כגון מעשה מלככה : גאמן כסוף . אדם
כשר לרדך להיות כפוף ועניו וסופו
להיות פשוט חקוף לעולם הבא :
סימנים . של סדר שמועות דחנא או
חמורא בגירס' דלא תשכח אחת מהן
כגון אלו שבש"ס : פס פתוח . בשעת

[פ"י שיחזין
נד: אין תורה
תקנים וכו']

[מנחות כט:
פ"ט]

שיטת הסימנים:

עירובין נד א':

ודרך לעלמא דאתי אמר דניזכו אנא ודריי לעלמא דאתי אמר להן הקב"ה תנו לו זו זו **אמר רב חסדא *אין תורה** [פי' שנת קד. סימנין פסק כהורס] **נקנית אלא בסימנין שנאמר שימה בפיהם אל תקרי שימה אלא סימנה** [שמעה רב תחליפא ממערבא אול אמרה קמה דר' אבהו אמר אתון מהתם מתניתו לה אגן מהבא מתנינן לה °הצבי לך ציונים שימי לך וגו' עשו ציונים לתורה ומאי משמע דהאי ציון לישנא דסימנא הוא דכתיב °וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון ר' *אליעזר אמר מהבא °אמו"ב לחכמה אדותי את ומורע לבינה תקרא °עשה מדעים לתורה רבא אמר עשה מעדים לתורה [יחזקאל למ [ג'ל אלעזר] מסלי ו

משה ויהוה * נכנסו כל העם שנה לך פרקן נמצא ביד ארזן איבע . סיכן א"ר אלעזר בן שרית וייב ארס לשנות לתלמודו ד' פעמים ק"ו ופה ארזן שלמד ספ"י משה ומשה לחד ספ"י

מסורת הש"ס **כיצד מעברין פרק חמישי עירובין נה עין משפט נר מצודה**

וכינו דאמר רב אנדימי - הא דאמין דנריך לערוח ולהעמיד סימנין **ולאגרים בהחטלות כדי שפתקים הצורה בלמודיה הייט דר' אבדימי** **דמפרש דיוקא דקרא שאם בשמים היא נריך אחת לעלות אחריה:** **עיר** העשויה כקשת - הא דלא נקט רב האנא מלחיה אשני פגומין **מאוס דסחס פגוס** **האי תוך שבטים אמה וקיריים מעיקר העיר וכיון דהאי תוך עיטור העיר אפי' יש בין פגומין יותר מד'** ט א מיי' ס"ג מהל' פ"ס הלכה ת : י ב מיי' פכ"ח מהל' סבת הלכה ו סג

שיטת הסימנים היתה קיימת בדור הקודם ונשכחה: הגאון ר' שמואל טוביאס, מרבני רומניה:

הזכרון- ע"י עשיית סימנים

לכן טוב ומועיל לזכרון, לחיזוק ולעידוד ההתמדה, סגולה מחכמי התלמוד שנשתכחה לגמרי והזנחה בלימוד הישיבות אשר כי רב ערכה וגדול כוחה. והוא, עשיית סימנים לתורה⁴, סימנים אלו שכ"כ הרבו בהם חז"ל, כמו יע"ל קג"ם, (בסנהדרין

וכ"כ הקפידו חז"ל עליהם עד שהחליטו וגזרו בסכינא חריפא, דאין התורה ניקנית אלא בסימנים, (עירובין נד:): נשתכחו סימנים אלו וירדו כליל מבימת ההוראה.

חוץ מבבית מדרשו של הגר"א ז"ל ותלמידיו הקדושים ז"ל, וחוף מבבית מדרשו של רבינו הגאון תפארת ישראל ז"ל, וגם בבית אבא מארי ז"ל היו רגילין להניח סימנים⁵.

ספרים על סימני הש"ס:

18

איצד הסימנים

ספרים על סימנים

לפי זמן הדפסתם לראשונה

למנצח לודו - מאמר "סימנים דרבנן", ר' דוד פארדו, סלובניקי תקכ"ח
 ביאור באריות לכל הסימנים שבגמרא, קצתם על דרך השטן, ורובם על דרך הדרש והקבלה. גם
 מבאר סימנים שלא הוזכרו על מה הוזכרו, ולעיתים אף מוזק את המושג ע"פ ליישומם.

דורש לציון, ר' יעקב ברזיל, וויזן תרכ"ד
 ביאורים ותקונים על הסימנים שבגמרא, מברר ומתקן את הגורסא הנטוה בסימנים, ועל מה בגמרא
 הסימן הולך.

פרדס רימונים, ר' שלמה ליאן, אודסה תרל"ג
 רמזים על פי המילים של מסקי התורה, בראי וניסטריות. לדוגמא, בראי של "וכשר בשדה טרפה"
 מצא רמז למעלה ממאתים הלכות ביל"ד.

לב האריות, ר' יהודה אריה סמדינא, וילנא תרמ"ו
 עניני שמה וזיכרון, בצורת הלימוד ובחזרה ע"י סימנים וכדומה.

המזכיר, ר' שמואל יעקב רבינוביץ, וילנא תר"ס
 סימנים חרשים לכל הש"ס והס"ט, ע"י מילה מרכזית בכל סוגא, והכל בראי במילים של מסכת
 אבות. כולל מבוא בדרך זכירת הלימוד, ובחרי השטן הלימוד בעל מה.

סימנא מילתא חלק ראשון, ר' הנוך העניך בורנשטיין, פיעטרקוב תר"ע
 לקט ביאורים מאחרונים לה"ב סימנים שבגמרא, על מדר רענים ומידה, רובם ע"פ הספר למנצח
 לודו. האריך בסיון הראשון במסכת ברכות.

זכרון אביר, ר' אריה רבינוביץ, וילנא תרע"א
 סימנים חרשים על הגמרא ע"י מילים מרכזיות בכל סוגא. על מסכתות: סוכות, גיטין, קידושין, ב"מ,
 ב"ב, וב"ב.

הניטריקון, הסימנים והמנינים, ר' מאיר היילפרין, וילנא תרע"ב
 רשימת ראשי תיבות, לפי מדר א"ב, כולל סימנים שבגמרא, סימני המסורת, וקטת סימנים מאחרונים.

ספר הסימנים השלם, ר' פנחס יעקב הכהן, לונדון תשי"ג
 בחלק אחד מביא את כל סימני הגמרא לפי מדר הגמרא, ובחלק שני מביא את כל הסימנים שהובאו
 באחרונים לפי מדר א"ב, ומבאר בקצרה כל סימן על אזה דין הולך.

התורה בסימניה, ר' גיטל בריש, בני ברק תשנ"ח
 ליקוט של הרבה סימנים, בעיקר בראשי תיבות, חרשים וגם ישנים, וסימנים שנטשו ע"י המחבר. כולל
 סימנים לחלומות, לחברי מוסר, ולפירסאות לחכמה. מסודר לפי טישאים במדר א"ב.

חוברת על סימנים:

1 אוצרי הסימנים

תוכן קניינים

2..... הדיל על הסימנים

3..... סימנים על סדר הש"ס

11..... סימנים בעניינים שונים

13..... סימנים בסדר הדורות

14..... סימנים על אותיות הסימן בשו"ע

15..... סימנים נוספים מהתפארת ישראל

16..... ביאורים לסימנים שבגמרא

19..... ספרים על סימנים

בקשה

- יש בידך סימן שלא מופיע כאן, נא לשלוח אותו בפקס או בדוא"ל או לכתובת הרשומים למטה, ובעז"ה הוא יופיע במהדורה הבאה.
- סימן שהמצאת בעצמך, ישלח באוצר **בתנאי שמהובר במילה בעלת משמעות**, שמך ייכתב לאחר הסימן, בעכיל להישאר בעילום שם, יש לציין זאת, ובמקום שמך ייכתב "ספי השמחה".
- כל משוב, תיסוף והצעה, בתוכן או בניסוח או בעיצוב, יתקבל בברכה.

- א. האוצר כולל בעיקר סימנים שהונחו במילים בעלות משמעות.
- ב. האוצר אינו כולל סימנים שמוכאים בגמרא.
- ג. סימן שלא מצויין בו מקור, נוסף ע"י המלקט.

לע"ג סכתי מרת חנה ע"ה בת הגה"צ ר' שלום לופס ז"ל

© כל הזכויות שמורות

יוסף אוחנה

ברזיל 101 ירושלים

054-8416200

פקס: 1532-6521811

דוא"ל: 6521811@gmail.com

הדברים המשכחים את הלימוד:

עין משפט
נר מצוה 26

כהן משיח פרק שלישי הוריות

סדרת הש"ס

זה א ב ג ח ט י
כז ח ט י כז ח ט י
כז ח ט י כז ח ט י
כז ח ט י כז ח ט י
כז ח ט י כז ח ט י
כז ח ט י כז ח ט י
כז ח ט י כז ח ט י
כז ח ט י כז ח ט י
כז ח ט י כז ח ט י
כז ח ט י כז ח ט י

שופטא. (ט) ביתד של מרח דען הוא גיין: סמניה כליו. מלבוטיו: פס
פחמין. פה האשי בגחלים: על שירי פטיסס. שנסהיורה מליסה:
משכה למוד של פ' שנס. שסדור בפיו כל ע' שנה: משיב. מחזיר את
הלמוד שנסהכה הימנו כבר ע' שנה: וסיפנך. לגרסא שלא תטעה שאם
לא תדע אם אחד לומר אחד ולא שהים
ואחד לומר שהים ולא שלם ואחד לומר שלם
ולא ארבע יהא סימן קמיאה כלומר
כסף הקמיאה ונסהירו מליתן אלבעת
של יד העומדין לבד שהי אלבעת זקופין
כסדרן מכאן דהיינו אלבע ואמה מכאן
זרתה מכאן דהיינו פתי אלבעת מכאן
ואלבע אחד מכאן ובקך תהא זכור שאחד
לומר אהת ולא שהים ואחד לומר שהים

רב פפא אמר אפילו שופתא מרא גייצי
ת"ד **המשה דברים משכחים את*** הלימוד
האוכל ממה שאוכל עכבר וממה שאוכל
חתול והאוכל לב של בהמה והרגיל ביותים
והשותה מים של שוורי רחיצה והרותין
רגליו זו על גבי זו ויש אומרים אף המעיה
כליו תחת מראשותיו המשדהברים* משיבים

כדאמרינן במסכת ברכות: אמר רבא וכתיב אכיסס. הא דעושים
סמיפין מפני כבוד אביהם: נשנים משנס. הא דהניח לעיל כשהגשיא
נכנס וכו': נסקין מילתא כי לריון. כלומר נעבר ליה כי היכי דעבר
מילתא כי ליהגן כלומר נהקין מילתא
הוא לריון ואיה דגרסי נהקין
תורה אור
רב פפא אמר אפילו שופתא מרא גייצי
ת"ד **המשה דברים משכחים את*** הלימוד
האוכל ממה שאוכל עכבר וממה שאוכל
חתול והאוכל לב של בהמה והרגיל ביותים
והשותה מים של שוורי רחיצה והרותין
רגליו זו על גבי זו ויש אומרים אף המעיה
כליו תחת מראשותיו המשדהברים* משיבים

א ר"א ישיב להלמוד
האיכל פת הסין חצ"ל
הסין עצמנא: יומא טו:
[סנהדרין.ג.]: ג) [הפס'
סנהדרין ט"ו]: ד) [פיין
פוס' יבמות ק"ה ד"ס מי
טריין]: ה) ס"א אדרי:
ו) ברכות ס"ב: ז) ס"א
לא גרסי ועי' כ"ג:
ח) [פי' פוס' כ"ק נ"ג:
ד"ס כ"ט]: ט) מנילוב
יח. מכות י': י) [ג"ל
תהלים]: כ) [פי' פוס'
פועה יב. ד"ס אהלים]:
ל) סנהדרין ל. [גיפין.ג.]:
מ) ג"ל בית יד:
נ) [דבור זה סייד לעיל
אמר דיבור סה סהמין]:

סיכום:

הדברים המשכחים:

- 1) שיורי עכבר
- 2) שיורי חתול.
- 3) לב של בהמה.
- 4) רגיל בזיתים.
- 5) שותה שיורי רחצה.
- 6) רוחץ רגליו זע"ז.
- 7) המניח כלים תחת מראשותיו.